

FIS

VYSOKÁ ŠKOLA
EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA INFORMATIKY A STATISTIKY

fis.vse.cz

Pepa z Litvínova

hořký životní příběh o finanční ngramotnosti
vypráví ve Frýdku i v Místku Kuba z Prahy

Jakub Fischer, 13. 5. 2021

Díl první (expozice):

Chodit do práce, nebo brát dávky?

- 40letý Pepa pracuje v soukromé firmě u soustruhu, pobírá medián mzdy vyučené osoby bez maturity v Ústeckém kraji.
- Manželka jej trvale opustila pro jeho vysoký mezní sklon ke konzumaci lihem obohacených nápojů, takže Pepa žije v nájemním bytě sám s dvěma dětmi, které občas docházejí do první, resp. třetí třídy základní školy.
- Zjistěte, jak se změní měsíční příjem Pepy v případě, že Pepu (řekněme z důvodu nadbytečnosti) vyhodí z práce. Měsíční náklady na dojíždění do práce a z práce uvažujte 1 500 Kč měsíčně. Náklady na bydlení činí 7 000 Kč (5 000 Kč nájemné, 1 000 Kč služby, 1 000 Kč vytápění na pevná paliva).

FIS

VYSOKÁ ŠKOLA
EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA INFORMATIKY A STATISTIKY

fis.vse.cz

Postup řešení?

Postup řešení

- Jaká je průměrná hrubá mzda osoby vyučené bez maturity v Ústeckém kraji?
- Jaká je výše Pepových odvodů ze mzdy (pojištění a daň z příjmu fyzických osob)?
- Jaká je Pepova čistá mzda?
- Kolik činí Pepova podpora v nezaměstnanosti?
- Jaké sociální dávky jsou vázány na Pepův čistý měsíční příjem?
- Kolik činí původní a nový celkový příjem Pepy (bez započtení dávek, které nejsou vázány na příjmy)?

Řešení

- Jaký je medián hrubé mzdy osoby vyučené bez maturity v Ústeckém kraji ve mzdové sféře?
 - zdroj: Regionální statistika ceny práce 2019: **27 722 Kč** .
- Kolik činí Pepovy odvody ze mzdy (pojištění a daň z příjmu) **zdr. pojištění 1 247 Kč, sociální pojištění 1 802 Kč, daň 4 170 Kč, slevy na dani 2 320 Kč, daňové zvýhodnění 2 884 Kč, tj. tyto tři položky vedou k daňovému bonusu 1 034 Kč.**
- Kolik činí Pepova čistá mzda? **$27\,722 - 1\,247 - 1\,802 + 1\,034 = 25\,707$ Kč**
- **Pozn.: náklady práce 37 092 Kč, čistý příjem Pepy 69 %, čistý příjem bezdětného zaměstnance by byl 22 823 Kč, tj. 61,5 % mzdových nákladů**
- Kolik činí Pepova podpora v nezaměstnanosti?: **první dva měsíce (počítá se po ukončení výplaty odstupného) 65 % průměrné čisté mzdy, tj. 16 710 Kč**
- Jaké sociální dávky jsou vázány na Pepův čistý měsíční příjem (vše pro první dva měsíce)?
přídatek na dítě 0 Kč před propuštěním, 1 820 Kč po propuštěním (vázán na příjem, splněny podmínky pro vyšší částku)
příspěvek na bydlení 0 Kč před propuštěním, 1 987 Kč po propuštění
- Jaký je původní a nový celkový příjem Pepy (bez započtení dávek, které nejsou vázány na příjmy)
původní: 25 707 Kč (po odečtení nákladů na dopravu 24 207 Kč)
nový: 16 710 Kč + 1 820 Kč + 1 987 Kč = 20 517 Kč (tj. jen o 3 690 Kč méně)

Díl druhý (kolize): Půjčit si na nákup televizoru?

- Pepa zjistil, že volný čas nelze vyplnit výlučně popíjením lihovin, a rozhodl se, že pro svou rodinu zakoupí za 20 000 Kč televizor značky Sony i s předplacenou satelitní kartou. Využívá reklamní nabídky typu „za desetinu Sony máš hned celé Sony“.
- Zjistěte, za jakou sazbu RPSN si Pepa Sony zakoupil.

Postup řešení

- Klasický výpočet RPSN, předpokládáme první splátku ihned a další splátku vždy po jednom měsíci
- Nutno využít Excel, lze použít například funkce Hledání řešení či Řešitel
- Docházíme k hodnotě 1,963 % p.m., což odpovídá 26,3 % p.a. $(1+i)^j$

Díl třetí (krize): Zdroje jsou (omezené).

- Po několika měsících Pepovi přestali vyplácet podporu v nezaměstnanosti. Pepa se rozhodl, že kvůli chybějícím prostředkům přestane splácet televizor.
- Zjistěte, po kolika měsících se tak stalo, a na kolik narostla po roce od okamžiku ukončení vyplácení podpory dlužná částka, jestliže si firma půjčující prostředky účtuje vedle 2% měsíční úrokové sazby ještě úrok z prodlení ve výši 1 % měsíčně, smluvní pokutu ve výši 3 % měsíčně a jednorázový poplatek za pozdní splacení 1 000 Kč, účtovaný při prvním prodlení.

Postup řešení

- Pepovi je 40, takže na podporu v nezaměstnanosti ztratil nárok po 5 měsících od ztráty zaměstnání (50-55 let 8 měsíců, nad 55 let 11 měsíců). Výše podpory se navíc v čase snižuje.
- Dlužnou částku opět zjistíme pomocí Excelu: přestal splácet po 5 měsících, kdy zbývalo splatit cca 12 000 Kč. Každý měsíc přitom měl uhradit 2 000Kč splátku, z nesplacené částky nabíhalo penále. Celková dlužná částka po roce od nesplácení (včetně 1 000Kč pokuty) je 21 700 Kč.

Díl čtvrtý (peripetie): Televize je pryč, dluhy zůstaly.

- Věřitelé čekali další rok na Pepovy platby, které ale stále nepřicházely. Po dalších 2,5 letech (celkem 3,5 letech od počátku nesplácení) jim došla s Pepovým přístupem trpělivost a podali návrh na exekuci. Předtím Pepu vyzvali, aby uzavřel splátkový kalendář nebo situaci nějak jinak řešil. Pepa nereagoval, takže jednoho pochmurného podzimního dne exekutor skutečně přišel.
- Sebral Pepovi televizi, ale protože Pepa nic dalšího neměl, z výnosu z prodeje televize (10 000 Kč) umožil jen část pohledávky věřitele a exekuční náklady (5 000 Kč).
- Protože se dětem spolužáci smějí, že přišly o televizi, přestaly děti chodit do školy úplně.
- Zjistěte, kolik dluhů Pepovi zbylo.

Postup řešení

- Z 21 700Kč dluhu po roce od nesplácení půjčky vzrostl dluh za 2,5 roku při 6% měsíční úrokové sazbě (2% řádný dluh a 4% penále) na 124 631 Kč.
- Z prodeje televizoru za 10 000 Kč byly pokryty exekuční náklady 5 000 Kč a splátka závazku také 5 000 Kč. Na účtu Pepových dluhů zbylo 119 631 Kč.

Díl pátý (katastrofa): Doživotí

- Exekutor postihl Pepovy příjmy. Pepa sedí doma a přemýšlí, co bude dělat dál.
 - Dlouholetý kolega od soustruhu ve firmě, kde Pepa dříve pracoval, pozitivně namotivoval svého lékaře a odešel do invalidního důchodu. Ve firmě se rozhodli, že Pepu opět přijmou.
 - Pepovi nabízejí mzdu, kterou kdysi měl.
 - Zjistěte, zda se Pepovi vyplatí nabídku přijmout.
-

Postup řešení

- Z čisté mzdy 25 707 Kč, kterou by Pepa pobíral, může být dle platné legislativy zabaveno 4 195 Kč, zbytek je s ohledem na počet dětí částkou nezabavitelnou. Pepovi by tedy zůstala částka 21 512 Kč. Měsíčně by utratil 1 500 Kč za dopravu, přišel by o přídavek na děti i o část příspěvku na bydlení.
- Částkou 4 195 Kč měsíčně svůj dluh nikdy neumoří, neboť jen úroky z dlužné částky činí měsíčně 6 877 Kč.

Poznámky

- Řešením celé situace by mohl být tzv. osobní bankrot za těchto podmínek (platné od června 2019):
 - dlužník má práci
 - dlužník musí být schopen měsíčně splatit alespoň tolik, kolik činí odměna a hotové výdaje insolvenčního správce (900 Kč + DPH); zároveň musí minimálně stejnou částku splácet i věřitelům
 - dlužník by měl být schopen splatit minimálně 30 % dluhu během pěti let (lze i méně, pokud soud uzná, že dlužník vynaložil veškeré úsilí k tomu, aby věřitelům splatil co nejvíce)
 - dlužník nesmí mít nepoctivý záměr
 - dlužník má nejméně dva věřitele, dluhy jsou nejméně 30 dní po splatnosti
 - celou dobu osobního bankrotu musí dlužník vystačit s nezabavitelným minimem navýšenou o třetinu zbývajících mzdy
 - osobní bankrot, stejně jako následné smazání dluhu, musí povolit soud
 - Dluh lze smazat již po 3 letech, pokud dlužník splatil alespoň 60 % dluhu
 - návrh na zkrácení délky insolvence na tři roky pro všechny v legislativním procesu
- Dalším řešením by mohla být tzv. konsolidace půjček či refinancování
 - pozor na skryté nevýhody (nabídka snížení a zjednodušení splátky vypadá na první pohled lákavě)
- Novela zákona o spotřebitelském úvěru omezuje možnosti věřitele vymáhat příslušenství vyšší, než je jistina.

Poučení z přednášky

- Nepůjčujte si (až na výjimky).
- Když už si půjčujete, čtěte podmínky a volte společnost, která nabízí podmínky rozumné.
- Když už si půjčujete za rozumných podmínek, splácejte.
- Když už nemůžete splácet, řešte to včas.

Poučení z přednášky (vážněji)

- Na příběhu Pepy vidíme, že i malá půjčka může způsobit velké problémy.
- Je třeba při půjčce počítat RPSN a porovnávat různé druhy půjček.
- Při restrukturalizaci dluhu je třeba značné obezřetnosti.
- Je třeba pozorně číst podmínky, i ty (resp. zejména ty) psané malým písmem.
- Finanční ngramotnost může způsobit škody sociální (nezaměstnanost, ukončení školní docházky, ...) i hospodářské (nezaměstnanost, snížený výběr daní, nižší HDP)
- Úloha je na pomezí matematiky, ekonomie a informatiky, k třídění získaných poznatků je třeba přistupovat v souvislostech a s nadhledem.
- Studujete nejen za účelem uplatnění na trhu práce, ale i kvůli kvalitnějšímu životu ve společnosti.

Epilog

Když šel Pepa jednoho zimního dne jako obvykle za svítání z hospody, zakopl, rozbil si hlavu, upadl do bezvědomí a nedlouho poté se odebral na věčný odpočinek.

Nad Litvínovem začalo drobně sněžit.

FIS

VYSOKÁ ŠKOLA
EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA INFORMATIKY A STATISTIKY

fis.vse.cz

Dotazy, komentáře, náměty,
povzdechy, připomínky...?

Jakub.Fischer@vse.cz